

Панченко А. В.

П16 Трудове навчання. 4-й клас (за підручником І. М. Веремійчика, В. П. Тиценка) / А. В. Панченко. — Х. : Вид. група «Основа», 2017. — 149, [3] с. — (Серія «Початкова школа. Мій конспект»)

ISBN 978-617-00-3056-6.

Посібник містить орієнтовне календарно-тематичне планування та розробки компетентнісно орієнтованих уроків трудового навчання у 4-му класі, складені відповідно до вимог оновленої навчальної програми (у редакції 2016 р.) за підручником І. М. Веремійчика, В. П. Тиценка (К. : Видавництво «Генеза», 2014).

Зміст конспектів уроків дібраний з метою формування в учнів *предметної*, зокрема *предметно-перетворювальної компетентності* (формування узагальнених способів (алгоритмів), предметно-перетворювальної діяльності з дотримання безпечних прийомів ручної праці та економного використання матеріалів; розвитку творчих здібностей, елементів графічної грамоти, умінь працювати в команді та навичок виконання операцій з ручних технік обробки матеріалів; набуття досвіду предметно-перетворювальної та побутової практичної діяльності, алгоритмів і способів предметно-практичних дій ручними техніками для опанування в основній школі основ технологій; виховання в учнів ціннісного ставлення до себе як суб'єкта предметно-перетворювальної діяльності, шанобливого ставлення до людей праці та їхніх професій, трудових традицій українського народу та інших народів світу; формування культури виконання трудових дій) та *ключових компетентностей* (уміння вчитися; комунікативної; соціальної; здоров'язбережувальної; загальнокультурної).

Задля зручності використання всі розробки розміщено на окремих аркушах. Поля для записів дають змогу творчому вчителю, користуючись запропонованим у посібнику матеріалом, скласти власні плани-конспекти уроків курсу.

Для вчителів початкової школи..

УДК 37.091.3

ЗМІСТ

Орієнтовне календарно-тематичне планування	5
Урок 1. Вступ. Комбінування природних, штучних та пластичних матеріалів. Створення композиції «Мої літні канікули»	7
Урок 2. Колаж. Поняття про колаж. Комбінування різноманітних матеріалів для створення композиції-колажу. Практична робота. Гра-колаж «Пори року»	11
Урок 3. Робота з пластичними матеріалами. Пластичні матеріали для виготовлення виробів (<i>пластилін, глина, полімерна глина, солоне тісто</i>). Послідовність виготовлення виробів об'ємної форми з пластичних матеріалів. Практична робота. Виготовлення з пластиліну декоративного півника	14
Урок 4. Робота з пластичними матеріалами. Послідовність виготовлення виробів об'ємної форми з пластичних матеріалів. Практична робота. Виготовлення фігурок тварин «Котик», «Собачка», «Жираф», «Бегемот» (<i>за вибором учнів</i>)	20
Урок 5. Послідовність виготовлення виробів об'ємної форми з пластичних матеріалів. Практична робота. Створення композиції на тему «Космодром» (<i>колективна робота</i>)	24
Урок 6. Робота з папером і картоном. Конструювання рухомих моделей з картону і паперу. Послідовність дій під час виготовлення моделей з рухомими деталями. Практична робота. Виготовлення рухомої гри «Веселий клоун»	28
Урок 7. Конструювання рухомих моделей з картону та паперу. Послідовність дій під час виготовлення моделей з рухомими деталями. Практична робота. Виготовлення моделей з рухомими деталями «Змійка»	32
Урок 8. Сюжетні витинанки. Уявлення про особливості сюжетної витинанки різних регіонів України. Послідовність виготовлення виробів технікою витинанки. Практична робота «Ангелятко»	36
Урок 9. Сюжетні витинанки. Послідовність виготовлення виробів технікою витинанки. Практична робота «Жадібні ведмежата»	40
Урок 10. Виготовлення штучних квітів об'ємної форми. Послідовність виготовлення штучних квітів об'ємної форми. Практична робота. Виготовлення квітки з паперу	44
Урок 11. Виготовлення штучних квітів об'ємної форми. Послідовність виготовлення штучних квітів об'ємної форми. Практична робота. Виготовлення штучних квітів з паперу «Нарциси»	48
Урок 12. Виготовлення штучних квітів об'ємної форми. Послідовність виготовлення штучних квітів об'ємної форми. Практична робота. Виготовлення штучних квітів з тонкої фольги «Тюльпани»	51
Урок 13. Виготовлення штучних квітів об'ємної форми. Послідовність виготовлення штучних квітів об'ємної форми. Практична робота. Виготовлення штучних квітів з пташиного пір'я	55
Урок 14. Створення декоративного панно за власним задумом	60
Урок 15. Створення панно «Мир у всьому світі».	65
Урок 16. Проект «Новорічна красуня»	68
Урок 17. Дизайн, оформлення та оздоблення виробів. Загальні відомості про дизайн, оформлення та декорування виробів. Декорування створених раніше виробів засвоєними техніками та відомими матеріалами. Практична робота. Виготовлення і декорування сумочки	78
Урок 18. Самообслуговування. Одяг і взуття. Оздоблення макетів моделей (<i>шаблонів</i>) одягу та взуття. Техніки, матеріали, інструменти та пристосування для оздоблення виробів. Практична робота. Виготовлення й оздоблення макетів моделей одягу з картону раніше засвоєними техніками	82

Урок 19. Оздоблення макетів моделей (<i>шаблонів</i>) одягу та взуття. Самообслуговування. Оздоблення взуття. Практична робота. Виготовлення й оздоблення макетів взуття з паперу і картону	85
Урок 20. Робота із сучасними штучними матеріалами. Пінопласт. Послідовність виготовлення виробів зі штучних матеріалів. Практична робота. Виготовлення аплікації з пінопласту «Зима»	90
Урок 21. Робота із сучасними штучними матеріалами. Конструювання виробів з пластмасової тари. Виготовлення виробів із пластмасових стаканчиків «Квіти в кошику»	94
Урок 22. Робота із сучасними штучними матеріалами. Пластикат. Послідовність виготовлення виробів із пластикату. Практична робота «Декоративний букет»	97
Урок 23. Робота із сучасними штучними матеріалами. Поролон. Послідовність виготовлення виробів зі штучних матеріалів. Практична робота. Виготовлення іграшок з поролону «Котик», «Порося» (<i>за вибором учнів</i>)	101
Урок 24. Плетіння. Способи плетіння зі стрічок, товстих ниток, шнурів. Основні прийоми роботи та послідовність виготовлення виробів технікою плетіння. Практична робота. Виготовлення іграшки «Восьминіжка»	105
Урок 25. Плетіння. Послідовність виготовлення виробів технікою плетіння. Практична робота. Виготовлення фенечки з кольорової стрічки	109
Урок 26. Оздоблення виробів технікою вишивки. Основні прийоми роботи технікою вишивки. Витягування нитки з основи	113
Урок 27. Вишивання. Оздоблення виробів технікою вишивки. Оздоблення серветки швом «Уперед голку»	117
Урок 28. Оздоблення виробів технікою вишивки. Оздоблення серветки швом «Назад голку»	122
Урок 29. Проект «Декорування великодніх яєць»	126
Урок 30. Об'ємна аплікація на тканині з використанням ґудзиків. М'яка іграшка. Практична робота. Виготовлення м'якої іграшки «Котик»	130
Урок 31. Об'ємна аплікація із тканини та ґудзиків. Послідовність виготовлення об'ємної аплікації з тканини з використанням ґудзиків, леліток та бісеру. Практична робота. Виготовлення аплікації з тканини з використанням ґудзиків «Дерево»	135
Уроки 32–33. Ознайомлення з технікою пап'є-маше. Виготовлення декоративної тарілочки, чашки	139
Урок 34. Екскурсія до промислових підприємств, організацій, до об'єктів торгівлі. Спостереження за роботою спеціалістів (<i>за вибором учителя</i>)	143
Урок 35. Узагальнювальний урок. Виготовлення виробів за власним задумом учнів за раніше освоєними техніками	147
Література та Інтернет-ресурси	150

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

№ з/п	Тема уроку	Дата
1	Вступ. Комбінування природних, штучних та пластичних матеріалів. Створення композиції «Мої літні канікули»	
2	Колаж. Поняття про колаж. Комбінування різноманітних матеріалів для створення композиції-колажу. Практична робота. Гра-колаж «Пори року»	
3	Робота з пластичними матеріалами. Пластичні матеріали для виготовлення виробів (<i>пластилін, глина, полімерна глина, солоне тісто</i>). Послідовність виготовлення виробів об'ємної форми з пластичних матеріалів. Практична робота. Виготовлення з пластиліну декоративного півника	
4	Робота з пластичними матеріалами. Послідовність виготовлення виробів об'ємної форми з пластичних матеріалів. Практична робота. Виготовлення фігурок тварин «Котик», «Собачка», «Жираф», «Бегемот» (<i>за вибором учнів</i>)	
5	Послідовність виготовлення виробів об'ємної форми з пластичних матеріалів. Практична робота. Створення композиції на тему «Космодром» (<i>колективна робота</i>)	
6	Робота з папером і картоном. Конструювання рухомих моделей з картону і паперу. Послідовність дій під час виготовлення моделей з рухомими деталями. Практична робота. Виготовлення рухомої гри «Веселий клоун»	
7	Конструювання рухомих моделей з картону та паперу. Послідовність дій під час виготовлення моделей з рухомими деталями. Практична робота. Виготовлення моделей з рухомими деталями «Змійка»	
8	Сюжетні витинанки. Уявлення про особливості сюжетної витинанки різних регіонів України. Послідовність виготовлення виробів технікою витинанки. Практична робота «Ангелятко»	
9	Сюжетні витинанки. Послідовність виготовлення виробів технікою витинанки. Практична робота «Жадібні ведмежата»	
10	Виготовлення штучних квітів об'ємної форми. Послідовність виготовлення штучних квітів об'ємної форми. Практична робота. Виготовлення квітки з паперу	
11	Виготовлення штучних квітів об'ємної форми. Послідовність виготовлення штучних квітів об'ємної форми. Практична робота. Виготовлення штучних квітів з паперу «Нарциси»	
12	Виготовлення штучних квітів об'ємної форми. Послідовність виготовлення штучних квітів об'ємної форми. Практична робота. Виготовлення штучних квітів з тонкої фольги «Тюльпани»	
13	Виготовлення штучних квітів об'ємної форми. Послідовність виготовлення штучних квітів об'ємної форми. Практична робота. Виготовлення штучних квітів з пташиного пір'я	
14	Створення декоративного панно за власним задумом	
15	Створення панно «Мир у всьому світі»	
16	Проект «Новорічна красуня»	
17	Дизайн, оформлення та оздоблення виробів. Загальні відомості про дизайн, оформлення та декорування виробів. Декорування створених раніше виробів засвоєними техніками та відомими матеріалами. Практична робота. Виготовлення і декорування сумочки	
18	Самообслуговування. Одяг і взуття. Оздоблення макетів моделей (<i>шаблонів</i>) одягу та взуття. Техніки, матеріали, інструменти та пристосування для оздоблення виробів. Практична робота. Виготовлення й оздоблення макетів моделей одягу з картону раніше засвоєними техніками	
19	Оздоблення макетів моделей (<i>шаблонів</i>) одягу та взуття. Самообслуговування. Оздоблення взуття. Практична робота. Виготовлення й оздоблення макетів взуття з паперу і картону	
20	Робота із сучасними штучними матеріалами. Пінопласт. Послідовність виготовлення виробів зі штучних матеріалів. Практична робота. Виготовлення аплікації з пінопласту «Зима»	

№ з/п	Тема уроку	Дата
21	Робота із сучасними штучними матеріалами. Конструювання виробів з пластмасової тари. Виготовлення виробів із пластмасових стаканчиків «Квіти в кошику»	
22	Робота із сучасними штучними матеріалами. Пластикат. Послідовність виготовлення виробів із пластикату. Практична робота «Декоративний букет»	
23	Робота із сучасними штучними матеріалами. Поролон. Послідовність виготовлення виробів зі штучних матеріалів. Практична робота. Виготовлення іграшок з поролону «Котик», «Порося» (за вибором учнів)	
24	Плетіння. Способи плетіння зі стрічок, товстих ниток, шнурів. Основні прийоми роботи та послідовність виготовлення виробів технікою плетіння. Практична робота. Виготовлення іграшки «Восьминіжка»	
25	Плетіння. Послідовність виготовлення виробів технікою плетіння. Практична робота. Виготовлення фенечки з кольорової стрічки	
26	Оздоблення виробів технікою вишивки. Основні прийоми роботи технікою вишивки. Витягування нитки з основи	
27	Вишивання. Оздоблення виробів технікою вишивки. Оздоблення серветки швом «Уперед голку»	
28	Оздоблення виробів технікою вишивки. Оздоблення серветки швом «Назад голку»	
29	Проект «Декорування великодніх яєць»	
30	Об'ємна аплікація на тканині з використанням гудзиків. М'яка іграшка. Практична робота. Виготовлення м'якої іграшки «Котик»	
31	Об'ємна аплікація із тканини та гудзиків. Послідовність виготовлення об'ємної аплікації з тканини з використанням гудзиків, леліток та бісеру. Практична робота. Виготовлення аплікації з тканини з використанням гудзиків «Дерево»	
32–33	Ознайомлення з технікою пап'є-маше. Виготовлення декоративної тарілочки, чашки	
34	Екскурсія до промислових підприємств, організацій, до об'єктів торгівлі. Спостереження за роботою спеціалістів (за вибором учителя)	
35	Узагальнювальний урок. Виготовлення виробів за власним задумом учнів за раніше освоєними техніками	

Примітка. У чинній навчальній програмі не передбачено сітку розподілу навчальних годин за темами програмового матеріалу, тому подане календарне планування є орієнтовним (учитель може коригувати його на власний розсуд, з урахуванням матеріально-технічного забезпечення, бажання учнів та традицій регіону).

УРОК 1. ВСТУП. КОМБІНУВАННЯ ПРИРОДНИХ, ШТУЧНИХ ТА ПЛАСТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ. СТВОРЕННЯ КОМПОЗИЦІЇ «МОЇ ЛІТНІ КАНІКУЛИ»

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** розвивати вміння учнів комбінувати природні, штучні та пластичні матеріали, добирати відповідні інструменти для роботи; розвивати творчу фантазію учнів, уяву; виховувати естетичний смак;
- **формування ключових компетентностей:**
 - уміння вчитися: навчати учнів організовувати і контролювати свою навчальну діяльність для досягнення результату, виконувати розумові операції й практичні дії;
 - інформаційної: розвивати в учнів уміння осмислювати, опрацьовувати та використовувати інформацію з різних джерел;
 - громадянської: формувати здатність критично мислити, брати участь в обговоренні, аргументувати думку.

Тип уроку: урок комплексного застосування знань, умінь та навичок.

Міжпредметні зв'язки: українська мова.

Обладнання: ілюстрації з різними дизайнерськими виробами; клубок з нитками; кольоровий папір; картон; штучні, природні, пластичні матеріали; ножиці; клей.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організаційний момент

«Самоналаштування»

— Покладіть руки на парту, заплющте очі та промовляйте:

- Я зможу сьогодні добре працювати на уроці.
- Я особистість творча.
- Я бажаю однокласникам творчої роботи на уроці.

2. Перевірка готовності учнів до уроку

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Розгадування ребусів

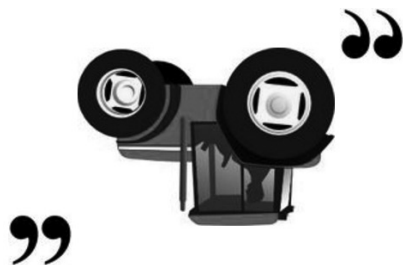
— Найпершими помічниками на уроках трудового навчання у нас завжди є деякі речі. Я пропоную вам розгадати ребуси і впізнати цих «помічників».

”

(Голка)

””

(Тканина)

(Ножиці)

(Нитка)

2. Вступна бесіда

ВЕСЕЛЕ ЛІТО

Сонце, море і пісок —
Все для ігор, для діток.
Зайчик сонячний стрибає,
Він з малятами пограє:
Можна в жмурки, в доганялки.
Раді Саші і Наталки.
А Сергій в пісочку грав,
Він фортецю збудував.
На мурашник схожа дуже.
Влітку весело нам, друже!
Море хвилями хлюпоче,
Дітлахів воно лоскоче.
Всі стрибають і радіють,
Про веселе літо мріють.

С. Швець (за матеріалами дитячого журналу «Жирафа-Рафа»)

3. Словесне малювання

- Яка картинка з'явилася у вашій уяві?
- Який настрій викликали спогади?
- Якими кольорами ви б описали свої спогади?

4. Робота в парах. Складання діалогу «Як я провів (провела) літо»

- Що таке діалог?
- Яких правил потрібно дотримувати під час складання діалогу?
- Що потрібно врахувати під час складання діалогу?

5. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми навчимося комбінувати природні, штучні та пластичні матеріали, а ви спробуєте створити свою композицію — спогади про літні канікули.

6. Вправа «Чарівний клубочок»

— Пропоную потримати у руках клубочок ниток і висловити власні роздуми щодо нашої роботи на уроці.

7. Робота за підручником (с. 10)

Розглядання ілюстрації.

8. Фізкультхвилинка

Хлопчики й дівчатка!
Швиденько всі вставайте
Й розминку-веселинку
Зі мною починайте.
Раз — підняти руки вгору,
Два — нагнутися додолу.
Руки в боки, руки так,
Руки вгору, як вітряк.
Нахил вліво — раз, два, три.
Нахил вправо — раз, два, три.
Нахилились, розігнулись.
Навкруг себе повернулись.
Раз присядьте, два присядьте.
І за парти тихо сядьте.

9. Практична робота учнів

1) Інструктаж.

— Зараз я пропоную спробувати створити композицію «Мої літні канікули», використовуючи природні, штучні та пластичні матеріали.

— Діти, як ви вважаєте, чи потрібні вам такі вміння? Чи зможете ви використати їх у подальшому житті?

— Які запитання у вас постали щодо подальшої роботи на уроці?

2) Хвилинка ерудита.

— Які природні матеріали ви можете використати?

— Як правильно заготовляти їх?

— Які штучні та пластичні матеріали вам знайомі?

— Де вони використовуються?

— Як ці матеріали впливають для здоров'я людини?

— Як потрібно правильно з ними працювати, щоб не завдавати шкоди здоров'ю?

3) Добирання матеріалів, інструментів, необхідних для виготовлення виробів.

4) Планування послідовності власних дій учнями.

5) Повторення правил техніки безпеки.

ІНСТРУКЦІЇ З ТЕХНІКИ БЕЗПЕКИ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

I. Загальні вимоги безпеки

1. Кожен учень зобов'язаний знати й точно виконувати правила безпечної праці на уроках образотворчого мистецтва та трудового навчання.

2. Своєчасно приходити на заняття, займати своє робоче місце, перехід учнів на інше робоче місце без дозволу вчителя заборонений.

3. Коли вчитель звертається до всіх учнів, вони мають припинити роботу й уважно вислухати зауваження, інструктаж.

4. Використовувати навчальний час для виконання завдання і не відволікатися розмовами, своєчасно й високоякісно виконувати доручену справу.

II. Вимоги безпеки до початку занять

1. Ретельно підготувати своє робоче місце до роботи.

2. Уважно вислухавши вчителя й отримавши завдання на урок, перевірити наявність справності інструментів, наявність матеріалів.

III. Вимоги безпеки під час роботи

1. Роботу розпочинати лише з дозволу вчителя.
2. Не можна працювати несправним і тупим інструментом, використовувати інструмент слід лише за призначенням.
3. Користуватися прийомами роботи з інструментами, як показав учитель.
4. Не носити з собою різальних і колючих інструментів.
5. Інструменти та обладнання мають зберігатися в призначеному місці.
6. Під час роботи учень повинен тримати своє робоче місце в належному порядку, а після роботи акуратно прибрати його.

IV. Вимоги безпеки після завершення роботи

1. Прибрати своє робоче місце: скласти відповідний інвентар, вимити пензлі.
2. Вимити руки з милом і витерти рушником.

б) Самостійне створення композиції «Мої літні канікули».

10. Презентація виробів учнів, захист власних робіт

Учитель обов'язково звертає увагу учнів на неповторність кожної дитячої роботи.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Вправа «Рефлексивний екран»

Учні по колу висловлюються одним реченням.

- Сьогодні я дізнався(лася)...
- Я виконував(ла) завдання...
- Я відчув(ла), що...
- Тепер я зможу...
- Було цікаво...
- Було складно...
- Урок дав мені для життя...

2. Оцінювання. Взаємооцінювання

Діти по черзі висловлюють власні думки, чия робота найбільш удала, аргументуючи свою думку. (Учитель стежить, щоб робота кожної дитини була позитивно оцінена.)

3. Прибирання робочих місць

**УРОК 2. КОЛАЖ. ПОНЯТТЯ ПРО КОЛАЖ.
КОМБІНУВАННЯ РІЗНОМАНІТНИХ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ СТВОРЕННЯ
КОМПОЗИЦІЇ-КОЛАЖУ. ПРАКТИЧНА РОБОТА.
ГРА-КОЛАЖ «ПОРИ РОКУ»**

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** формувати вміння комбінувати різноманітні матеріали для створення композицій-колажів; навчати створювати сюжетні композиції-колажі за власним задумом; розвивати творчу фантазію; виховувати охайність під час роботи;
- **формування ключових компетентностей:**
 - уміння вчитися:* навчати учнів організовувати своє робоче місце, орієнтуватись у часі та берегти його, планувати свої дії, зосереджено слухати, відразу переключатися на нову роботу, самостійно виконувати завдання, продумавши послідовність їхнього виконання, доводити роботу до кінця;
 - здоров'язберезувальної:* сприяти усвідомленню учнями того, що здоров'я — вища життєва цінність; пояснити взаємозв'язок організму людини з природним оточенням; навчати дбайливого ставлення до свого здоров'я;
 - інформаційної:* розвивати вміння учнів добувати, осмислювати, опрацьовувати та використовувати інформацію з різних джерел.

Тип уроку: комбінований урок.

Міжпредметні зв'язки: природознавство.

Обладнання: добірка вітальних листівок (за кількістю учнів); малюнок зі сходинками і чоловічками; кольоровий папір; старі журнали, газети, рекламні буклети із зображенням природи в різні пори року; картон-основа; олівець; ножиці; клей; пензлик; серветки.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування
2. Перевірка готовності до уроку

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ми ознайомимося ще з однією технікою аплікації — колаж та навчимося створювати композицію у техніці колажу.

2. Сторінка для допитливих. Виступ підготовлених учнів

1) Що таке колаж?

Колаж — це своєрідний прийом образотворчого або іншого мистецтва, що полягає у створенні творів за допомогою наклеювання різних матеріалів або предметів на обрану основу. Його частини можуть відрізнятися фактурою або кольором.

Колажем називають і виріб, повністю виконаний у цій техніці. Його використовують для того, щоб здивувати глядачів поєднанням різноманітних матеріалів, що підкреслюють емоційну насиченість. Крім наклеювання матеріалів під час створення колажів можна використовувати туш, акварель або інші художні засоби.

Колаж увели у мистецтво кубісти, футуристи, дадаїсти.

На ранніх етапах матеріалами, що наклеюють, були фотографії, шпалери, а також вирізки з газет. До полотна іноді кріпили тріски або шматки тканини.

2) Створення фотоколажів.

— Фотоколажі — це довільне поєднання знімків, досить часто не взаємопов'язаних та виконаних у різній техніці. Для створення такого колажу необхідно накласти одне зображення на інше або поєднати кілька фотографій в одну.

У процесі розвитку фотографічного мистецтва автори мають можливість застосовувати всілякі прийоми і методи створення подібних робіт.

Сучасна техніка дає можливість практично будь-якому користувачеві створити привабливий колаж. Для цього зовсім не потрібно мати навички професійного фотографа і ретушера. Багато що залежить від фантазії автора, оригінальності задуму, а також прагнення створити щось по-справжньому незвичайне.

Також цю техніку широко застосовують під час розроблення рекламних засобів для залучення покупців.

3) Призначення відеоколажу та музичного колажу.

— Відеоколаж — це відеоряд, зібраний з окремих уривків одного або декількох відеофільмів. Іноді такий ролик можна доповнювати текстом або фотографіями, що відображають творчий задум автора.

Крім того, поняття «колаж» широко застосовують у музиці. Тут воно означає використання композитором деяких фрагментів стороннього твору. Колажі зазвичай використовують для створення сюрреалістичної музики.

4) Інші жанри.

— У наші дні колаж можна вважати окремим, самостійним жанром мистецтва. Його використовують:

- у кінематографії;
- у сучасній поезії;
- у рок-музиці.

Колаж надзвичайно близький до іншого образотворчого засобу — аплікації, що створюють за допомогою всіляких матеріалів: тканин, газет, жерсті та ін.

5) Сучасні колажі.

У сучасному розумінні термін «колаж» використовують для позначення прийомів, за допомогою яких з-поміж обраних фрагментів створюють самостійні довершені твори. Основою розробки цифрових колажів є використання шарів. Під час розроблення колажу використовують різновиди накладання, прозорості, а також змішування. У наші дні практично не існує межі між термінами «фотоколаж» і «фотомонтаж».

Сучасні колажі можуть створювати навіть зі сміття:

- документів;
- записок;
- газет;
- обривків паперу;
- журналів.

2. Робота за підручником (с. 12–14)

1) Самостійне опрацювання статті на с. 12 підручника.

2) Гра «Незакінчене речення».

- Колаж — це... (аплікація, виконана повністю або частково зі шматків паперу, тканини чи інших матеріалів, що приклеюють до основи).
- У роботі використовують... (папір різного ґатунку, фото, листівки, фоторепродукції...).

- Техніка створення колажу полягає у... (приклеюванні чи прикріпленні у будь-який інший спосіб (скотчем, скріпкою, степлером, пластиліном) на основу найрізноманітніших вирізок (фотографій, зображень із журналів, газет, листівок, плакатів) на визначену тему).
- Колаж добре передає... (відтінки кольорів).

3) Гра «Коло знань».

Учитель визначає тему одним словом, а учні згадують усе, що пов'язане з цим словом.

Тема «Пори року»

- Які особливості кожної пори року?
- Пригадайте народні прикмети кожної пори року.

4) Ознайомлення з алгоритмом створення колажу (с. 12–13).

3. Об'єднання у пари

- Добирання вітальних листівок
 - Використайте отримані вами вітальні листівки. Розріжте картки навпіл за різними лініями. Попросіть учнів витягти половини карток і знайдіть учня, який тримає другу половину того самого зображення. Цей учень стає учасником пари.

4. Планування творчої роботи учнями. Добирання матеріалів та інструментів для створення колажу

5. Фізкультхвилинка

6. Практична робота учнів у парах. Створення колажу за власним задумом учнів

7. Презентація створених колажів учнями

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

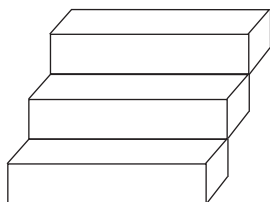
1. Рефлексія «Сходишки успіху»

Дитина вибирає певну сходинку.

На нижній сходинці — у чоловічка руки опущені. Це символізує, що на уроці нічого не вийшло.

Середня сходинка — з чоловічком, у якого руки розведені в сторони, що свідчить про наявність деяких проблем у ході заняття.

Верхня сходинка — з чоловічком з піднятими вгору руками. Це свідчить про те, що все, що було заплановано, вдалося реалізувати.

2. Оцінювання

Учитель просить учнів уявити, що перед ними — великий кошик, де розміщено всі знання, уміння, навички, ідеї, що вони отримали на уроці. Кожен може взяти собі будь-що, повертаючись додому. Він пропонує по черзі сказати: «Я йду з цього уроку...» (і назвати те, що кожен бажає взяти із собою з уявного кошика).

3. Прибирання робочих місць

Дата _____

Клас _____

**УРОК 3. РОБОТА З ПЛАСТИЧНИМИ МАТЕРІАЛАМИ.
ПЛАСТИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ВИГОТОВЛЕННЯ ВИРОБІВ
(пластилін, глина, полімерна глина, солоне тісто).
ПОСЛІДОВНІСТЬ ВИГОТОВЛЕННЯ ВИРОБІВ ОБ'ЄМНОЇ ФОРМИ
З ПЛАСТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ. ПРАКТИЧНА РОБОТА.
ВИГОТОВЛЕННЯ З ПЛАСТИЛІНУ ДЕКОРАТИВНОГО ПІВНИКА**

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** формувати в учнів загальні уявлення про пластичні матеріали (*пластилін, глина, полімерна глина, солоне тісто*); навчати виготовляти вироби об'ємної форми з пластичних матеріалів, творчо доповнювати їх; розвивати творчі здібності, фантазію; виховувати акуратність, старанність;
- **формування ключових компетентностей:**
 - уміння вчитися:* навчати учнів організовувати своє робоче місце, орієнтуватись у часі та берегти його, планувати свої дії, зосереджено слухати, відразу переключатися на нову роботу, самостійно виконувати завдання, продумавши послідовність їхнього виконання, доводити роботу до кінця;
 - здоров'язбережувальної:* сприяти усвідомленню учнями того, що здоров'я — вища життєва цінність; пояснити взаємозв'язок організму людини з природним оточенням; навчати дбайливого ставлення до свого здоров'я;
 - інформаційної:* розвивати вміння учнів добувати, осмислювати, опрацьовувати та використовувати інформацію з різних джерел.

Тип уроку: урок формування вмінь та навичок.

Міжпредметні зв'язки: образотворче мистецтво.

Обладнання: мішечок з кульками з пластичних матеріалів (*пластиліну, глини, полімерної глини, солоного тіста*); пластичні матеріали; дощечка; стеки.

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Психологічна настанова «Я — сонце»

— Діти, привітаймося із сонячними промінцями і перетворимося на маленькі сонечка.

- Я — маленьке сонце. Я прокидаюся. Я вмиваюся. Я розчісую свої промінці та піднімаюся вільно й урочисто.
- Я — велика Куля. У мене є багато тепла і світла.
- Я — велике Сонце. Я дарую своє тепло всім: небу, хмаркам, річці, полям, тваринам, людям. Я посміхаюся від щастя дарувати тепло.
— Діти, який у вас настрій? (*Відповіді дітей.*)

2. Перевірка готовності до уроку

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Гра «Відгадай!»

У мішечку — кульки з пластиліну, глини, полімерної глини, солоного тіста.

Учням пропонують із заплющеними очима витягнути із мішечка кульку і відгадати, з якого матеріалу вона виготовлена.

Учитель підбиває підсумки гри, за потреби ознайомлює учнів із матеріалами, що вони не вгадали.

Полімерна глина (*пластика, пластик*) — це новітня форма глини, що містить віск. Крім того, вона не виділяє запаху під час запікання та не вимагає особливих умов для зберігання.

2. Сторінка для допитливих. Виступ підготовлених учнів

1) Полімерна глина.

Як приготувати полімерну глину в домашніх умовах

— Ті, хто не бажають купувати готовий матеріал для ліплення, можуть приготувати його самостійно. Для цього потрібні:

- 1 склянка білого клею ПВА;
- 1 склянка кукурудзяного крохмалю;
- 2 столові ложки соку лимона;
- 1 столова ложка вазеліну;
- 1 столова ложка будь-якого нежирного крему;
- скляна миска для змішування;
- ложка для розмішування;
- підкладка для вимішування глини;
- поліетиленова плівка.

Наведеної кількості інгредієнтів вистачить на виготовлення приблизно 350 г пластичної маси для ліплення. Техніка виготовлення глини проста: за допомогою ложки потрібно ретельно змішати в мисці клей ПВА, крохмаль і вазелін. Потім додати в масу сік лимона і знову все ретельно змішати. Далі миску необхідно на 30 секунд поставити в мікрохвильову піч на максимальну потужність.

Поверхню, на якій буде вимішуватися глина, слід змастити кремом для рук. Витриману в мікрохвильовці та ще раз перемішану суміш необхідно викласти на цю поверхню та енергійно вимісити протягом 5 хвилин, як звичайне тісто. У результаті всієї роботи має утворитися пружний і пластичний матеріал. Його потрібно скачати у форму «ковбаски» та обернути у тканину, щоб видалити надлишки вологи. Глина готова для використання відразу після охолодження.

Що необхідно для ліплення?

У процесі ліплення використовуються будь-які підручні засоби, здатні полегшити роботу з глиною і надати матеріалу потрібної форми:

- жорстка робоча поверхня;
- ріжучі інструменти — канцелярський ніж, леза для бритви для дрібних робіт;
- качалки для розкачування різних розмірів — стануть у пригоді будь-які зручні предмети циліндричної форми;
- зубочистки або голки — з їх допомогою роблять отвори, тонко розкачують дрібні елементи, закріплюють деталі;
- каттери — так називають спеціальні формочки для вирізання фігурок, однак на перший час замість них стануть у пригоді будь-які інші пристосування, наприклад, кришки від флаконів різних розмірів;
- вологі серветки і рукавички.

Техніки ліплення

Вибираючи, що можна швидко зліпити з глини, потрібно вивчити різноманітні техніки ліплення, що пропонують майстри-початківцю безліч ідей для творчості. Залежно від запланованої форми, кольору і елементів дизайну виробу з полімерної глини можна виконувати з використанням таких популярних технік.

Техніка простини — розкачані шматочки глини в різних поєднаннях кольорів викладають шарами і скачують у формі рулетів, на зрізі яких утворюються оригінальні різнокольорові візерунки.

Техніка плавного переходу кольору — полімерну глину змішують у різних пропорціях, домагаючись ефекту переходу одного кольору в інший.

Техніка філігрань — заготовку покривають дуже дрібними шматочками глини, що утворюють гарний ажурний візерунок.

Техніка калейдоскоп — шари матеріалу для ліплення різних кольорів скачують у рулети, а потім надають їм різноманітних геометричних форм шляхом притискання до рівної поверхні.

«Соляна» техніка — намистини або інші елементи обвалюють у крупній солі, запікають, а після остигання вимивають сіль водою, домагаючись рельєфної фактури на поверхні виробів.

2) *Солоне тісто.*

Для ліплення також можна використовувати і гончарну глину, і пластилін, і звичайне тісто під час спільного приготування печива або пельменів. Солоне тісто використовують тільки для творчості, адже воно неістівне.

З давніх-давен з солоного тіста ліпили:

- обереги;
- дитячі іграшки.

Зараз цей вид творчості знову стає популярним, з тіста можна виготовляти:

- предмети декору;
- фігурки, іграшки;
- картини;
- відбитки ручок або ніжок малюка.

Корисні поради

- Кожен рецепт солоного тіста для виробів передбачає використання лише пшеничного або житнього борошна (*але точно не млинцевого*) і солі дрібного помолу (*не йодованої, адже тісто буде не однорідним, а з великими крапліннями*).
- Воду для замішування потрібно використовувати дуже холодну. Додавайте її порціями, ретельно вимішуючи тісто. Залежно від обраного вами борошна, води може знадобитися різна кількість.
- Тісто не повинно приставати до рук або кришитися. Якщо воно погано ліпиться, додайте трохи води, а якщо липне — трохи борошна.
- Солоне тісто чудово зберігається в холодильнику в поліетиленовому пакутку або в контейнері з кришкою, що щільно закривається. Використовуйте його по шматочку за потреби, адже готове тісто на повітрі швидко покривається сухою скоринкою, що псує зовнішній вигляд виробів. Термін придатності тіста — 1 тиждень.
- Вироби з дрібних елементів виглядають витонченішими. Щоб деталі добре прилипали одна до одної, змочіть місця з'єднання водою за допомогою пензлика.
- Щоб підфарбувати саме тісто, додайте трохи розведеного у воді харчового барвника (*для великодніх яєць*). З тіста різних кольорів можна створювати нові відтінки: для цього просто розімніть пальцями різнокольорові шматочки.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Вас, мабуть, зацікавили, пластичні матеріали, і ви з нетерпінням очікуєте, коли вже почнете з ними працювати?

Сьогодні ви ліпитимете декоративного півника з пластичних матеріалів.

4. Робота за підручником (с. 64)

1) *Розвиток творчої уяви.*

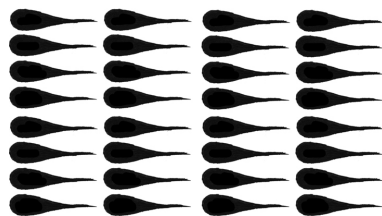
Малювання пензликом букви П та її розпис.

2) *Ознайомлення з основними елементами петриківського розпису.*

— Петриківський розпис отримав свою назву від села Петриківка Дніпропетровської області, де цей спосіб декоративного оздоблення передається

від покоління до покоління ось уже триста років. До кінця XIX століття народні майстри використовували як барвники сажу, крейду, кольорові глини, рослинні барвники, що розводили яєчним жовтком, молоком, природним вишневим клеєм. Малюнок наносили пензликом з ситнягу, дрібні деталі — пензликом з котячої шерсті, а грона калини — кінчиком пальця.

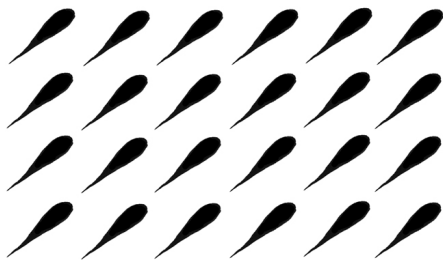
Елементи розпису

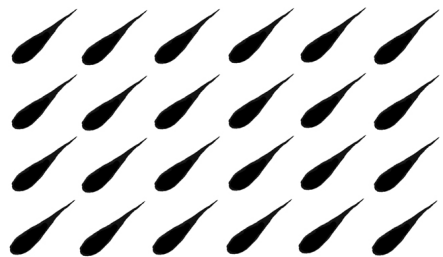
Зернятко — основний елемент петриківського розпису. Слід навчитися робити зернятка однакової форми на однаковій відстані.

Вправа 1. Уздовж вертикальної лінії наносять мазки, схожі на краплі води, що падає. Набирають фарбу таким чином, щоб кінець пензля залишився загостреним. Зайву фарбу прибирають, мазнувши пензликом об чернетку. Перед мазком, щіточка пензлика повинна нагадувати кругленьке «зернятко» з гострим кінчиком, тоді на папері «зернятко» буде правильної форми. Після цього необхідно трохи протягти гострим кінцем щіточки, щоб з'явився «тоненький вусик» «зернятка», а потім натиснути корпусом пензлика так, щоб мазок мав овальну форму.

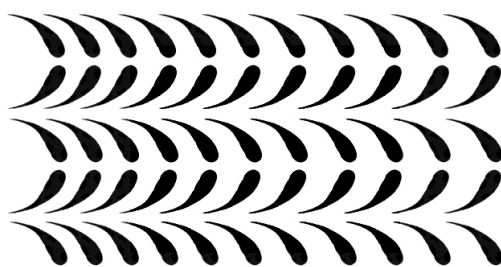
Вправа 2. Уздовж вертикальної лінії наносять такі самі мазки — «зернятка», але під гострим кутом відносно лінії. Необхідно навчитися робити ці мазки легко, однакової форми. Крутити папір не варто. Рука повинна легко, в усіх напрямках, слухняно виписувати мазки.

Вправа 3. Уздовж вертикальної лінії наносять пензликом мазки на однаковій відстані один від одного під гострим кутом. Тримати пензлик потрібно кінчиком угору, щоб вусик «зернятка» тягнувся догори, а овальна форма мазка була біля лінії.

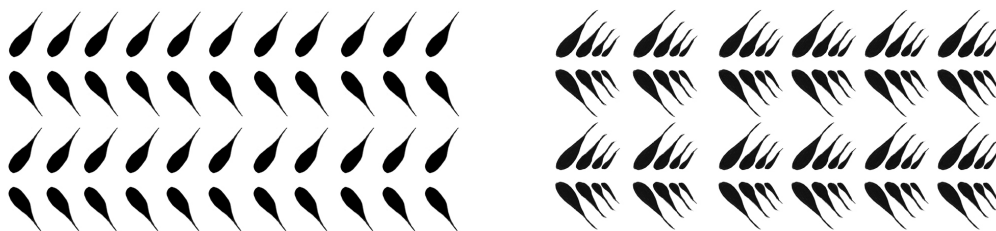

Вправа 4. Кінчик пензлика опускають біля вертикальної лінії. Витягуючи тонку лінію вусика, легким поворотом пензля роблять «кривеньке зернятко». Слід потренуватися, аби кисть руки могла легко робити поворот. Цю вправу потрібно навчитися виконувати впевнено, з легкістю.

Вправа 5. Обабіч вертикальної лінії під гострим кутом наносять «зернятка», розташовуючи мазок проти мазка. Засвоєння цієї вправи наближає до зображувальних елементів петриківського розпису (наприклад, травички, билинки тощо).

Вправа 6. Обабіч вертикальної лінії під гострим кутом наносять «зернятка» з вусиками догори, розташовуючи мазок проти мазка. Цей малюнок нагадує зображення колоска.

Вправа 7. Обабіч вертикальної лінії наносять «кривенькі зернятка» з видовженими вусиками, утворюючи майже однакові групи з таких мазків. Інтервали між групами бажано робити теж однакові. Малюнок вправи нагадує пірчасте листя.

Вправа 8. З двох мазків «кривеньке зернятко» роблять напіврозкриту квітку — «пуп'янок». Мазки сполучають округлою частиною так, ніби вусики тягнуться з однієї точки. Бажано розташовувати «пуп'янки» на однаковій відстані, повертаючи їх вусиками щоразу в протилежний бік. У цій вправі необхідно звернути більшу увагу на композицію, тобто розміщення зображення на папері певного формату, на розмір елементів.

Вправа 9. Ця вправа подібна до попередньої. Елементи розміщують так само, але кожний «пуп'янок» роблять із двох більших «кривеньких зерняток» та двох менших мазків «зерняток», розміщених усередині. Готові елементи сполучають тоненькою хвилястою лінією. Ця скромна стрічка може бути використана як декоративне оздоблення у вигляді фриза на стінах.

Вправа 10. Тепер створіть бігунець із квіткою та пуп'янком із кривих зерняток.

Орнамент вправи є типовим для петриківського розпису. Його називають «хвилькою», «бігунцем», «бігунчиком» або «фризом». Стрічковий орнамент можна провести на стіні під стелею, навколо вікон та дверей. Можна зробити закладку для книги з таким декоративним оздобленням. Необхідно звернути увагу на кольорове вирішення орнаменту та композиції.

Фізкультхвилинка

3) Метод «Мозковий штурм».

- Які пластичні матеріали використовують у своїй роботі скульптори?
- Які прийоми та способи ліплення існують?
- Чому цей спосіб ліплення півника називають конструктивним?

5. Повторення правил техніки безпеки

Діти-інструктори нагадують основні правила техніки безпеки на уроках трудового навчання.

6. Планування послідовних дій учнями

- 1) *Вибір пластичних матеріалів (за бажанням учнів).*
- 2) *Визначення етапів виконання іграшки.*
- 3) *Оздоблення іграшки.*

7. Самостійна практична робота учнів

8. Виставка робіт

— Чи зможете ви використати набуті сьогодні вміння у своєму житті? Як саме?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Рефлексія. Слова подяки

- Чи вплинули інші люди на досягнення тобою успіху на уроці?
- Кому ти хочеш подякувати?

2. Оцінювання

- Чи задоволені ви своєю роботою на уроці?
- На вашу думку, ви виконали роботу з дотриманням усіх правил?

3. Прибирання робочих місць

Дата _____

Клас _____

УРОК 4. РОБОТА З ПЛАСТИЧНИМИ МАТЕРІАЛАМИ. ПОСЛІДОВНІСТЬ ВИГОТОВЛЕННЯ ВИРОБІВ ОБ'ЄМНОЇ ФОРМИ З ПЛАСТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ. ПРАКТИЧНА РОБОТА. ВИГОТОВЛЕННЯ ФІГУРОК ТВАРИН «КОТИК», «СОБАЧКА», «ЖИРАФ», «БЕГЕМОТ» (за вибором учнів)

Мета:

- **формування предметних компетентностей:** актуалізувати знання учнів про пластичні матеріали (*пластилін, глина, полімерна глина, солоне тісто*); закріплювати навички роботи з пластичними матеріалами; розвивати творчу уяву, оригінальність мислення; виховувати позитивні емоції та почуття у процесі пізнавальної діяльності;
- **формування ключових компетентностей:**
уміння вчитися: формувати здатність міркувати, порівнювати, узагальнювати, спостерігати, набувати індивідуального досвіду самоорганізації, переносити знання й способи діяльності, життєвий досвід у нову ситуацію;
соціальної: удосконалювати здатність мислити, брати участь в обговоренні, аргументувати думку.

Міжпредметні зв'язки: літературне читання.

Тип уроку: комбінований урок.

Обладнання: кросворди; завдання до вправи «Загублені букви» (*надруковані слова*); малюнки тваринок; зразок виробу; пластилін; стеки; серветки; аркуш білого паперу; фішки червоного; зеленого кольору (*відповідно до кількості учнів на уроці*).

Хід уроку

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Емоційне налаштування

«Ланцюг довіри»

— Діти, щоб ефективно працювати, ми маємо більше довіряти одне одному, маємо бачити те, що є у нас спільного. (*Учням пропонується знайти і назвати щось спільне із сусідом, утворюючи своєрідний ланцюг.*)

2. Перевірка готовності учнів до уроку

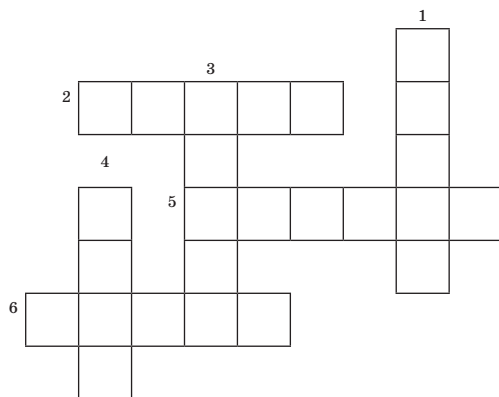
II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Розгадування кросвордів (за вибором учнів)

Кросворд 1

1. Влітку сіренький,
А взимку біленький.
Довгі вуха має,
Швидко в ліс стрибає. (*Заєць*)
2. Без сокири і лопати
Може греблю збудувати. (*Бобер*)
3. Спритний майстер у стрибках:
На деревах, по гілках.
Вся руда, пухнастий хвіст,
Рідний дім для неї — ліс. (*Білка*)
4. Гостроносий і малий,
Сірий тихий і незлий.
Вдень ховається. Вночі
Йде шукать собі харчі. (*Їжак*)

5. Вся руда, низького зросту,
Дуже хитра й довгохвоста.
Вовку-братуку — сестриця,
А зовуть її... (*лисиця*).
6. Він великий, ікла має
І густу щетину.
В лісі жолуді шукає
І склика родину.
Малюки смугасті —
Підростуть ікласті. (*Кабан*)

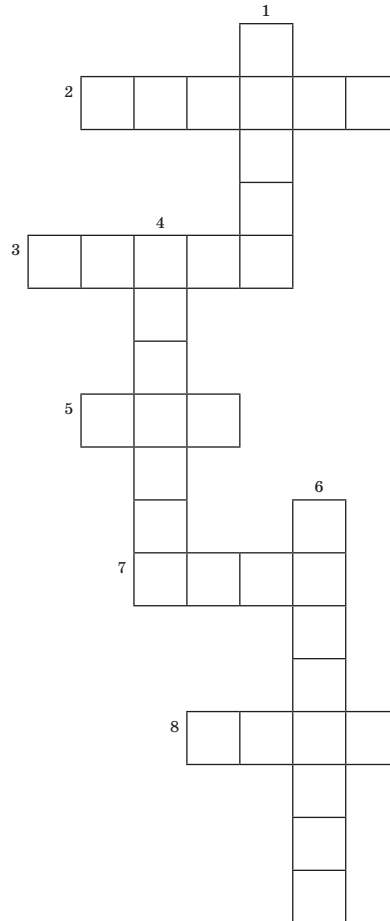

Кросворд 2

1. На дереві грається
Угору піднімається,
Кривляється, чіпляється,
На хвосту гойдається. (*Мавпа*)
2. Довга шия, як драбина,
В чорних плямах жовта спина,
Листячко з дерев зриває,
В холодочку спочиває,
Височенна, ніби шафа,
В Африці живе... (*жирафа*).
3. У савані проживає,
Чорно-білі смужки має.
І весела, і пригожа,
На конячку нашу схожа. (*Зебра*)
4. Має велетенський ротик,
Товстий, чималий животик.
У водичці він лежить,
У ній навіть їсть і спить. (*Бегемот*)
5. Грізний погляд, буйна грива,
Дужий, спритний, гордівливий.
Заричить — усяк змовкає,
Бо він цар, — це кожний знає. (*Лев*)
6. Величезний цей хижак
На людей наводить жах.
Проживає в річці Ніл
Небезпечний... (*крокодил*).
7. Він такий смугастий,
Він такий ікластий,

Найстрашніший у тайзі:
Перед ним тремтять усі.
Як роззявить пащу: иг-р-р!
Називають звіра... (*тигр*).

8. Здивувалась дівтора:
«Це тварина чи гора?
Як же їсть він, як він п'є?»
А для цього хобот є! (*Слон*)

2. Вправа «Загублені букви»

К.Т.К

С.Б.ЧК.

Ж.Р.Ф.

Б.Г.М.Т

3. Метод «Мозковий штурм»

- Що це за образи?
- Де ви їх зустрічали?
- Що вам про них відомо?

4. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні на уроці ви створюватимете фігурки тварин із пластичних матеріалів.

5. Робота за підручником (с. 18)

- 1) Відгадування загадки.

2) Розглядання малюнків.

6. Планування послідовної роботи над виробом

1) Добирання матеріалів та інструментів для роботи.

2) Ліплення фігурки тварини.

3) Розфарбовування фігурки.

7. Демонстрування та аналіз зразків учителем

8. Вправа «Продовж речення»

- Я хочу, щоб у моєї тваринки були...
- Для успішної роботи, я буду...

9. Повторення гігієнічних вимог під час роботи з пластичними матеріалами

10. Фізкультхвилинка

11. Практична робота учнів

12. Створення виставки «Улюблені тваринки»

- Чи сподобалося вам працювати над створенням фігурки тваринки?
- Де ви зможете використати набуті вміння?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Загальна рефлексія «Що я отримав на цьому уроці»

Учасники в колі висловлюють думки щодо уроку.

- Було цікаво...
- Було складно...
- Тепер я зможу...
- У мене вийшло...
- Я зміг...

2. Оцінювання

Учням роздають фішки червоного, жовтого і зеленого кольорів. На дошці прикріплений білий аркуш. Учитель просить дітей обрати колір фішки, що відповідає їхній роботі на уроці, і прикріпити на аркуші.

- Червона фішка — незадоволений роботою на уроці.
- Зелена фішка — задоволений роботою на уроці.

3. Прибирання робочих місць